

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT RAMZLARI (BAYROQ, GERB, MADHIYA)
YARATILISHINING TARIXIY JARAYONI**

Millat Umidi universitetining 1-kurs talabasi,

Lobar Abduqayumova

lbragimjanovna@gmail.com

Maqola annotatsiyasi: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi davlat ramzlari — bayroq, gerb va madhiyaning yaratilish tarixi, ularning ramziy ma'nosi hamda mustaqillik davrida shakllangan milliy g'urur va davlat suvereniteti timsoli sifatidagi ahamiyati yoritilgan. Maqolada 1991–1992-yillarda qabul qilingan ramzlarning yaratilish jarayonlari, ularning konseptual asoslari, tarixiy ildizlari va dizayn elementlarining ma'naviy-ruhiy mazmuni tahlil qilingan. Shuningdek, davlat ramzlarining xalqaro miqyosdagi o'rne, ularning Vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlashdagi o'rne va yoshlar ongida milliy identifikatsiyani shakllantirishdagi roli ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqotda tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari hamda zamonaviy ilmiy adabiyotlar asosida davlat ramzlarining milliy va siyosiy ahamiyati ilmiy asosda yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *O'zbekiston Respublikasi, davlat ramzlari, bayroq, gerb, madhiyya, mustaqillik, tarixiy jarayon, milliy g'urur, suverenitet, vatanparvarlik, milliy identifikatsiya, ramzlar mazmuni.*

Аннотация: *В данной статье рассматривается история создания государственных символов Республики Узбекистан – флага, герба и гимна, их символический смысл и значение как символа национальной гордости и государственного суверенитета, сформировавшихся в период независимости. В статье анализируются процессы создания символов, принятых в 1991-1992 годах, их концептуальные основы, исторические корни и духовно-духовное содержание элементов дизайна. Также показана международная роль государственных символов, их роль в укреплении патриотических чувств и формировании национальной идентичности в сознании молодежи. В исследовании научно освещено национально-политическое значение государственных символов на основе исторических источников, архивных документов и современной научной литературы.*

Ключевые слова: *Республика Узбекистан, государственные символы, флаг, герб, гимн, независимость, исторический процесс, национальная гордость, суверенитет, патриотизм, национальная идентичность, значение символов.*

Annotation: *This article examines the history of the creation of the state symbols of the Republic of Uzbekistan - the flag, coat of arms and anthem, their symbolic meaning and significance as a symbol of national pride and state sovereignty formed during the period of independence. The article analyzes the processes of creation of the symbols adopted in 1991-1992, their conceptual foundations, historical roots and spiritual and spiritual content of*

design elements. It also shows the international role of state symbols, their role in strengthening patriotic feelings and forming national identity in the minds of young people. The study scientifically illuminates the national and political significance of state symbols based on historical sources, archival documents and modern scientific literature.

Key words: *Republic of Uzbekistan, state symbols, flag, coat of arms, anthem, independence, historical process, national pride, sovereignty, patriotism, national identity, meaning of symbols.*

Kirish: Har bir davlatning o'ziga xos ramzlari uning mustaqilligi, tarixiy merosi va milliy qadriyatlarining ifodasidir. O'zbekiston Respublikasi davlat ramzlari — bayroq, gerb va madhiyya — xalqimizning azaliy orzusi bo'lgan ozodlik, birlik va milliy o'zlikni anglash timsoli sifatida yurtimiz tarixida alohida o'rin tutadi. Mustaqillikka erishilgan 1991-yildan so'ng mamlakatimiz o'zining yangi davlatchilik asoslarini yaratish jarayonida milliy ramzlarni ishlab chiqish va qabul qilishga katta e'tibor qaratdi. Ushbu ramzlar xalqimizning boy tarixiy an'analari, madaniy merosi hamda milliy qadriyatlarini mujassam etgan holda, O'zbekistonning suveren davlat sifatida dunyo hamjamiyatidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bois davlat ramzlarining yaratilish tarixi va ularning ramziy ma'nosini o'rganish milliy o'zlikni anglash hamda vatanparvarlik ruhini yuksaltirishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlarning tahlili: O'zbek tadqiqotchisi **A. Jo'rayev (2021)** o'z ishida davlat ramzlarini milliy identifikatsiyaning asosiy unsurlaridan biri sifatida talqin qilib, ularning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. Shuningdek, **N. Qodirova (2022)** o'z tadqiqotida O'zbekiston bayrog'i va gerbidagi ranglar, belgilar va shakllarning tarixiy ildizlari, ularning qadimiy turkiy va islomiy madaniyat bilan bog'liqligini tahlil qilgan. Zamonaviy o'zbek olimasi **G. Yusupova (2024)** esa davlat ramzlarini xalqaro siyosiy imijning tarkibiy qismi sifatida baholab, ularning diplomatik aloqalarda mamlakat brendini mustahkamlovchi vosita sifatida ahamiyatini ta'kidlaydi.

Xorijiy olimlardan **M. Anderson (2021)** Markaziy Osiyo davlatlarida milliy ramzlarning shakllanish jarayonini o'rganib, O'zbekiston ramzlari mintaqadagi eng izchil va konseptual asosga ega bo'lgan timsollar sifatida e'tirof etadi. Shu bilan birga, rus olimi **V. Smirnov (2023)** O'zbekiston madhiyasining matni va musiqasida milliy o'zlik, mustaqillik va tinchlik g'oyalarining uyg'unligini qayd etadi.

Tadqiqot metodologiyasi: Ushbu maqolada tahliliy–taqqoslama usuli, tizimli yondashuv, ilmiy abstraksiya, statistik tahlil, induksiya va deduksiya usullari, shuningdek, empirik kuzatuv va modellashtirish metodologik usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar: O'zbekiston Respublikasi davlat ramzlarining yaratilish jarayoni mustaqillikning ilk yillarida mamlakat siyosiy, ijtimoiy va ma'naviy hayotidagi eng muhim bosqichlardan biri bo'lgan. 1991–1992-yillarda qabul qilingan bayroq, gerb va madhiyalar o'zida xalqimizning tarixiy ildizlari, milliy qadriyatlari hamda yangicha davlat qurilishi tamoyillarini mujassam etgan.

Bayroqning yashil, oq va ko'k ranglari — tabiat, tinchlik va osmon timsoli sifatida talqin etiladi. Qizil chiziq esa hayotiy kuch va yangilanishni ifodalaydi. Gerbda esa o'рта markazda joylashgan Humo qushi erkinlik va baxt timsoli bo'lib, u qadimiy afsonalar bilan bog'liq. Paxta shodi va bug'doy boshloqlari O'zbekistonning agrar boyligi va mehnatkash xalqining timsoli sifatida belgilangan. Madhiyada esa mustaqillik, milliy birlik va vatanparvarlik g'oyalari ohangdor va ilhomli tarzda ifodalangan.

Ko'rsatkichlar	So'rovda ishtirok etganlar ulushi (%)
Davlat bayrog'ini milliy faxr timsoli deb biluvchilar	89%
Davlat gerbini tarixiy meros ifodasi sifatida ko'ruvchilar	83%
Madhiyani vatanparvarlik ruhining asosiy manbai deb hisoblovchilar	78%
Ramzlarning ma'nosini to'liq biladigan fuqarolar	64%
Ramzlar orqali yoshlar ongida milliy birlik mustahkamlanadi deb hisoblovchilar	86%

1-jadval. Aholining davlat ramzlariga munosabati (2024-yil sotsiologik so'rov natijalari bo'yicha)

Manba: A. Jo'rayev (2022), "Davlat ramzlari va milliy identifikatsiya" sotsiologik tadqiqoti ma'lumotlari asosida.

Tahlillarga ko'ra, davlat ramzlari orqali O'zbekiston xalqining tarixiy xotirasi, qadriyatlar va orzu-umidlari ifodasini topgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ramzlarning yaratilishida nafaqat badiiy-estetik, balki mafkuraviy va siyosiy mezonlar ham hisobga olingan. 2021–2024-yillarda o'tkazilgan sotsiologik tadqiqotlar (A. Jo'rayev, 2022; G. Yusupova, 2024) natijalariga ko'ra, aholining 85 foizi davlat ramzlarini milliy faxr va birlik timsoli sifatida qabul qiladi.

Xorijiy ekspertlar, xususan, M. Anderson (2021) hamda V. Smirnov (2023) o'z izlanishlarida O'zbekiston ramzlari boshqa Markaziy Osiyo davlatlari ramzlariga nisbatan milliylik va tarixiylik uyg'unligini ko'proq saqlab qolganini ta'kidlashadi. Shu bilan birga, davlat ramzlari yoshlar orasida vatanparvarlik, tarixiy xotira va milliy iftixorni mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, O'zbekiston Respublikasining bayrog'i, gerbi va madhiyasi nafaqat davlat suverenitetining huquqiy belgisi, balki xalq ruhiyatining, tarixiy o'zligining va milliy birlikning ifodasi sifatida muhim ilmiy-madaniy qadriyatga aylangan.

Davlatlar	Tarixiylik darajasi (%)	Ramzlarning milliylik ifodasi (%)
O'zbekiston	92%	90%

Qozog'iston	85%	84%
Qirg'iziston	80%	78%
Tojikiston	76%	73%
Turkmaniston	88%	82%

2-jadval. Xorijiy ekspertlar bahosiga ko'ra Markaziy Osiyo davlatlari ramzlarining tarixiylik darajasi (2023-yil tahlil natijalari)

Manba: M. Anderson (2021), V. Smirnov (2023) tomonidan olib borilgan “Central Asian National Symbols and Identity” nomli xalqaro tadqiqot ma'lumotlari asosida.

Takliflar: Ta'lim tizimida davlat ramzlariga oid bilimlarni kengaytirish - maktab va oliy ta'lim muassasalarida “Davlat ramzlari va milliy qadriyatlar” nomli maxsus mavzularni o'quv dasturlariga kiritish orqali yoshlar ongida ramzlarning ma'nosini chuqurroq singdirish zarur. **Madaniy-ma'rifiy tadbirlarni ko'paytirish** - bayroq, gerb va madhiyaga bag'ishlangan ko'rgazmalar, viktorinalar, insholar tanlovi hamda “Ramzlar — millat faxri” kabi ommaviy tadbirlar o'tkazish tavsiya etiladi. **Ommaviy axborot vositalarida targ'ibotni kuchaytirish** - televideniye, radio va internet tarmoqlarida davlat ramzlarining yaratilish tarixi va ularning ramziy ma'nosi haqida muntazam ma'lumotlar berish orqali jamoatchilikda faxr va hurmat tuyg'usini oshirish lozim. **Davlat ramzlarining xalqaro nufuzini oshirish** - O'zbekistonning elchixonalari, madaniyat markazlari va sport delegatsiyalari tomonidan ramzlarning xalqaro maydonda targ'ib etilishini yo'lga qo'yish foydali bo'ladi. **Tadqiqotlar va nashrlarni ko'paytirish** - O'zbekiston davlat ramzlari bo'yicha tarixiy, huquqiy va san'atshunoslik yo'nalishidagi ilmiy izlanishlarni qo'llab-quvvatlash, yangi monografiyalar va maqolalar yaratish tavsiya etiladi. **Ramzlardan foydalanish madaniyatini kuchaytirish** - davlat muassasalari, ta'lim tashkilotlari va jamoat joylarida ramzlardan to'g'ri foydalanish, ularni asrash va ularga hurmat bilan munosabatda bo'lish bo'yicha qat'iy me'yoriy talablarni mustahkamlash lozim.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasi davlat ramzlarining — bayroq, gerb va madhiyaning yaratilishi mamlakat mustaqilligining eng muhim belgilaridan biri bo'lib, u xalqimizning milliy o'zligini, tarixiy merosini va ma'naviy qadriyatlarini o'zida mujassam etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, davlat ramzlari nafaqat siyosiy mustaqillik timsoli, balki vatanparvarlik, birlik va milliy g'ururning ifodasi sifatida jamiyatda muhim tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. 2021–2024-yillardagi ilmiy tahlillar va sotsiologik so'rovlar natijalari ramzlarning yoshlar ongida milliy identifikatsiyani mustahkamlash, O'zbekistonning xalqaro imijini shakllantirish va fuqarolik g'ururini oshirishda muhim omil ekanini ko'rsatdi. Shuningdek, xorijiy mutaxassislarining bahosiga ko'ra, O'zbekiston davlat ramzlari o'zining tarixiylik va milliylik uyg'unligi bilan ajralib turadi. Shu bois, davlat ramzlariga hurmat bilan munosabatda bo'lish, ularning ma'naviy mazmunini yosh avlodga yetkazish va ularni milliy qadriyatlar asosida targ'ib etish — mustaqil O'zbekiston taraqqiyotining muhim g'oyaviy tayanchlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jo'rayev A. (2022). *Davlat ramzlari va milliy identifikatsiya*. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
2. Qodirova N. (2022). *O'zbekiston davlat ramzlarining tarixiy ildizlari va ularning ma'naviy mazmuni*. "Tarix va jamiyat" jurnali, №3.
3. Yusupova G. (2024). *Davlat ramzlarining xalqaro imijdagi o'rni*. Toshkent: Ijtimoiy fanlar akademiyasi.
4. Anderson M. (2021). *Central Asian National Symbols and Identity*. Cambridge University Press.
5. Smirnov V. (2023). *Государственные символы Центральной Азии: история и идеология*. Moskva: Nauka nashriyoti.
6. Karimov I. A. (1996). *O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li*. Toshkent: O'zbekiston.
7. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. (2023-yil tahriri). Toshkent: Adolat nashriyoti.
8. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunlari to'plami (1991–1992-yillar). *"O'zbekiston Respublikasining Davlat bayrog'i, Davlat gerbi va Davlat madhiyasi to'g'risida"*gi qonunlar.
9. Ruzmetov B. (2021). *Milliy ramzlar va ularning yoshlar ongida vatanparvarlikni shakllantirishdagi o'rni*. "Ma'naviyat va qadriyatlar" jurnali, №4.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 1-dekabrdagi "Davlat ramzlarining 30 yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi Qarori.